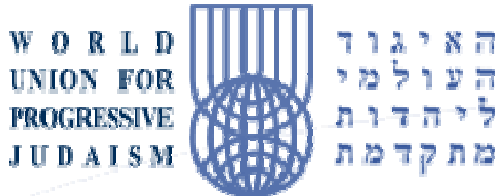

5772

Torah from Around the World

Sjabbat 8 september 2012 / 21 elloel 5772

Sidra Ki Tavo, Devariem [Deuteronomium] 26:1-29:8

Tanach blz. 401-410

Haftara: Jesjaja 60:1-22, Tanach blz. 902-904

Commentaar: rabbijn Ferenc Raj, PhD, Emeritus Rabbijn, [Congregation Bet El](#), Berkeley, Californië, V.S. en oprichter van en als rabbijn werkzaam in [Congregation Bet Orim](#), ([English website](#)), Boedapest, Hongarije.

Vertaling: Paula Reisner

[Het Engelse origineel](#)

“Mijn vader was een zwervende Arameeër”

De lange lijst goddelijke zegeningen en de zelfs langere lijst van vervloekingen is misschien wel het meest bekende deel van sidra Ki Tavo; we kunnen ook de hiervoor traditioneel geaccepteerde term *tochacha* gebruiken, dat berisping of waarschuwing betekent. Het is denkbaar dat onze rabbijnen van weleer er met een revolutionaire herinterpretatie op wilden wijzen dat, omdat mensen de beschikking hebben over een vrije wil, we eveneens de mogelijkheid hebben om zowel zegeningen als vervloekingen over onszelf te brengen. Bovendien vermoedden de oude meesters dat hier ook sprake is van “*dibra Tora bilsjon bené Adam*” – de Tora spreekt in de taal van mensen; en mensen zien in het algemeen, in elke ervaring, meer negatiefs dan positiefs.

Ki Tavo begint met een levendige beschrijving van de ceremonie van de eerste oogst, zoals die werd uitgevoerd door elke landbouwer, die zijn de offergave brengt aan de priester, die op dat moment in de Tempel de leiding had. Het offeren wordt vergezeld met een reeks liturgische verklaringen, waarbij Gods leiding in Israëls geschiedenis wordt erkend, van haar bescheiden aanvang, de bevrijding uit slavernij, tot het geven van het land. Het was verplicht om de zin “*Aramí oved aví*” – mijn vader was een zwervende Arameeër, erin op te nemen. [Devariem 26:5]

Toen ik deze zin “*Aramí oved aví*” vandaag las, werd ik herinnerd aan de Joodse geschiedenis. Hoe treffend is het dat Chaim Potok de titel *Wanderings, Omzwervingen*, koos voor zijn

meesterwerk dat de Joodse historie bespreekt. Plotseling drong het tot me door dat niet alleen individuen, maar ook ideeën en ideologieën omzwervingen kunnen maken. Dat is het geval met Reform Jodendom.

Het is niet algemeen bekend dat de eerste echte geleerde rabbijn die zich inzette voor de prille Joodse Reformbeweging, Aaron Chorin (1766-1844) was. Hij was afkomstig uit de Hongaarse stad Arad (tegenwoordig Oradea in Roemenië). Hij introduceerde feitelijk veel vernieuwingen in zijn gemeente, wat op te maken valt uit een erudiet document, dat werd gepubliceerd in de responsaverzameling '*Noga haTsedek*' (De Schittering van Rechtvaardigheid). Rabbijn Chorin bepleitte "het gebruik van de landstaal in het gebed, het gebruik van het orgel, de vorming van een zelfstandige Joodse gemeente, de afschaffing van de de stil gezegde Amida (het hoofdgebed/achtiengebed) en het gebruiken van de Sefardische uitspraak." (Michael A. Meyer, *Response to Modernity – A History of the Reform Movement in Judaism*, New York 1988, blz. 51).

Joodse Reform-ideeën werden in toenemende mate populair in Hongarije en een paar jaar na het overlijden van rabbijn Chorin werd de eerste Hongaarse Joodse Reformgemeente, de Centrale (Joodse) Reform Genootschap van (de Stad van) Pest opgericht. De organisatoren waren vooral jonge, progressieve mensen, intellectuelen en succesvolle zakenmensen, allen vurige supporters van de anti-Habsburgse Hongaarse revolutie. Op 24 juni 1849 verleende bisschop Mihály Horváth, de minister van Religie en Onderwijs van de revolutionaire regering de Reformgemeenschap de status van een onafhankelijke en erkende Joodse gemeenschap. De vermaarde historicus Michael Silber merkte op: "Dit was een ongekende stap, niet alleen in Hongarije, maar in Centraal Europa in het algemeen." Bovendien heeft professor Silber erop gewezen, dat deze nieuwe Reformgemeente "een aparte gemeente werd met het recht als Joodse gemeente eigen gemeente geboorte- en huwelijksregisters te hebben." (Michael K. Silber, "The Social Composition of the Pest Radical Reform Society 1848-1852", *Jewish Social Studies*, 1995, blz. 101). Toen de revolutie stukliep, begon het anti-Hongaarse Habsburg deze moedige Joodse Reformgemeente te vervolgen en op 20 oktober 1852 werd de gemeente uiteindelijk opgeheven.

De laatste rabbijn van de gemeente was David Einhorn (1809-1879), die na een kort verblijf in Hongarije naar Amerika vertrok, waar hij een enthousiaste voorvechter werd van Reform Jodendom en een welbespraakte tegenstander van slavernij.

Na de ineenstorting van Communisme in 1989 keerde het Reform Jodendom, als de legendarische mythologische vogel Feniks naar Hongarije terug als een "zwerende ideologie," die tegenwoordig uit twee Reform/Progressieve gemeentes bestaat. Ikzelf, een wandelende Jood, afgestudeerd aan het Jewish Theological Seminary van Boedapest, die mijn rabbijnse carrière vooral in Amerika heb doorgebracht, kreeg de eer om de rabbijn te worden van deze gemeente in oprichting, Congregation Bet Orim in Boedapest. Deze kehilla is de spirituele erfgenaam van de Centrale (Joodse) Reform Genootschap van (de Stad van) Pest.

Langzaam maar zeker bereiken we meer en meer mensen: mensen die naar de periferie van de Hongaars Joodse wereld waren geduwd vanwege hun gebrek aan kennis of omdat hun halachisch-Joodse afkomst betwijfeld werd. Een andere groep die zich tot ons aangetrokken voelt, bestaat uit liberale Joden die sterk geloven in pluralisme. We tellen inderdaad veel zegeningen.

Helaas wordt Reform Jodendom in Hongarije ook uitgedaagd door vervloekingen, die we niet over onszelf hebben afgeroepen. In een onverwachte maatregel op 12 juli 2011 werd in het Hongaarse parlement een wet aangenomen over religieuze ‘kerkelijke’ organisaties.

Deze krachtige maatregel beperkt het aantal erkende kerken tot veertien, waarbij welbekende en gevestigde religieuze groepen, zoals de Methodisten, de Boeddhisten en de Moslims zijn uitgesloten. Ten gevolge hiervan zullen talloze respectabele instituten die, afgezien van hun religieuze functies, religieus pluralisme ondersteunen, armen helpen, hongerigen voeden, mensenrechten beschermen, en de in Hongarije meest verwaarloosde minderheidsgroep, de Roma (zigeuners), beschermen, binnenkort moeten sluiten en opgeheven worden.

Het is droevig dat het Hongaars Reform Jodendom, dat voorvechter is van dezelfde verheven ideeën en idealen, slachtoffer is geworden van de recente doorgevoerde ‘kerk’-wet. Ik geloof dat onze sidra een aangrijpende boodschap biedt, die tot richtsnoer kan dienen bij onze acties tegen onrechtvaardige situaties en ontwikkelingen als de Hongaarse kerkwet.

We lezen: “De Eeuwige zal zijn zegeningen laten rusten op u” [Devariem 28:8]. Een Chassidisch commentaar wijst erop dat het sleutelwoord in deze zin het Hebreeuwse ‘itcha’ is, dat wordt vertaald met ‘op u/voor jou’. Echter de echte betekenis is ‘met u/jou’. De Tora geeft aan dat zegeningen alleen zullen worden verwerkelijkt en vervuld ‘met jou’, met je volle deelname en betrokkenheid.

Laten we in de geest van onze sidra, die ook leert: „(Je zult de mitswot van de Eeuwige uw God in acht nemen) en je zult Zijn wegen bewandelen” [Devariem 28:9], als broers en zusters samen komen en onze stemmen verheffen ten behoeve van het Hongaars Reform Jodendom. Moge we zo zegeningen naar ons toehalen en de vervloekingen die van anderen komen elimineren.